

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PENSIJŲ SISTEMOS REFORMOS
ĮSTATYMAS**

2002 m. gruodžio 3 d. Nr. IX-1215
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šio Įstatymo paskirtis – nustatyti valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo, užtikrinančio Lietuvos Respublikos gyventojų papildomas pajamas senatvėje, teisinį pagrindą bei pagrindinius principus.

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. **Anuitetas** – dalyviui iki gyvos galvos mokama periodinė pensinė išmoka, kurios visa išmokėjimo rizika tenka išmokų mokėtojui – gyvybės draudimo bendrovei.

2. **Dalyvis** – asmuo, draudžiamas visai valstybinei socialinio draudimo pensijai, pagal šį Įstatymą pasirinkęs kaupti pensijų įmoką pensijų kaupimo bendrovėje ir sudaręs pensijų kaupimo sutartį su pensijų kaupimo bendrove.

3. **Gyvybės draudimo bendrovė** – įmonė, įsteigta ir veikianti Akcinių bendrovių ir Draudimo įstatymų nustatyta tvarka.

4. **Investicijų diversifikuotas portfelis** – investicijų portfelis, kuris atitinka įstatymų nustatytus reikalavimus.

5. **Kaupiamoji pensijų įmoka** (toliau – **pensijų įmoka**) – šio Įstatymo nustatyta valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos dalis, kaupiama dalyvio asmeninėje pensijų sąskaitoje, atidarytoje jo pasirinktoje pensijų kaupimo bendrovėje.

6. **Pensijų fondas** – įmonė, įsteigta ir veikianti Akcinių bendrovių ir Pensijų fondų įstatymų nustatyta tvarka.

7. **Pensijų kaupimo bendrovė** – pensijų fondas ar gyvybės draudimo bendrovė, vykdanči Lietuvos teritorijoje pensijų kaupimo veiklą ir turinti tam licenciją.

8. **Pensijų kaupimo sutartis** – įstatymų nustatyta tvarka pensijų įmokų kaupimo laikotarpiui sudaryta sutartis tarp asmens, draudžiamo privalomuoju valstybiniu socialiniu draudimu, ir pensijų kaupimo bendrovės dėl pensijų įmokos kaupimo asmens pensijų sąskaitoje, atidarytoje šioje bendrovėje.

9. **Pensijų kaupimo veikla** – finansinė-ūkinė pensijų kaupimo bendrovių veikla, kuria siekiama sukaupti senatvei papildomas dalyvių pajamas, surenkant šio Įstatymo nustatytas dalyvių įmokas, jas investuojant ar reinvestuojant į diversifikuotą investicijų portfelį bei įstatymų nustatytais sąlygomis dalyviams mokant pensijų išmokas.

10. **Pensijų sąskaita** – nustatyta tvarka pensijų kaupimo bendrovėje atidaryta asmeninė dalyvio sąskaita, į kurią dalyvio vardu įrašomi jam tenkantys apskaitos vienetai.

11. **Pensijų turtas** – už pensijų įmokų lėšas įsigyto turto (įskaitant laikinai neinvestuotą šių lėšų dalį) bei investicijų pajamų (sąnaudų), gautų iš šio turto (lėšų), suma.

12. **Santykinis pajamingumas** - vienam apskaitos vienetui tenkantis apskaitos vieneto vertės pokytis, kurio dydis apskaičiuojamas įstatymų nustatyta tvarka atsižvelgiant į visų Lietuvos Respublikoje veikiančių pensijų kaupimo bendrovių pajamingumų dydžių svartinį vidurkį.

13. **Valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimas** (toliau – **pensijų kaupimas**) – valstybės nustatytų priemonių sistema, suteikianti teisę Lietuvos Respublikos gyventojams, draudžiamiems privalomuoju valstybiniu socialiniu draudimu, kaupti pensijų kaupimo bendrovėje šio Įstatymo nustatytą valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos dalį, ją investuojant ar reinvestuojant į diversifikuotą investicijų portfelį bei įstatymų nustatytais sąlygomis gauti pensijų išmokas.

3 straipsnis. Dalyvavimas kaupiant pensijas

1. Asmenys, draudžiami visai valstybinei socialinio draudimo pensijai, turi teisę jų pačių pasirinkimu kaupti šio Įstatymo nustatytą pensijų įmoką pensijų kaupimo bendrovėse. Asmenims, pasirinkusiems būti pensijų kaupimo dalyviais, tolesnis dalyvavimas negali būti nutrauktas, išskyrus visiškos negalios atveju.

2. Asmenys, nurodyti šio straipsnio 1 dalyje, jeigu jie nėra sudarę pensijų kaupimo sutarties su pensijų kaupimo bendrovėmis, turi teisę sudaryti šias sutartis iki 2003 m. spalio 1 d., o visais kitais kalendoriniais metais – nuo sausio 1 d. iki liepos 1 d., kurios įsigalioja nuo kitų metų sausio 1 d. Asmenims, naujai atėjusiems į darbo rinką ir pirmą kartą gavusiems socialinio draudimo pažymėjimą, šiame straipsnyje nustatyti apsisprendimo terminai netaikomi, o su šiais asmenimis sudarytos pensijų kaupimo sutartys įsigalioja nuo jų sudarymo, jeigu sutartyje nenumatyta vėlesnė įsigaliojimo data.

3. Dalyviai turi teisę laisvai pasirinkti pensijų kaupimo bendrovę. Vienu metu dalyvis gali turėti pensijų sąskaitą, kurioje kaupiama šio Įstatymo nustatyta pensijų įmoka, tik vienoje pensijų kaupimo bendrovėje. Jeigu dalyvis pereina į kitą pensijų kaupimo bendrovę, jo pensijų sąskaita buvusioje pensijų kaupimo bendrovėje uždaroma, o joje sukauptos lėšos pervedamos į kitoje bendrovėje atidarytą pensijų sąskaitą.

4. Dalyviai turi teisę įstatymų nustatyta tvarka pereiti į kitą pensijų kaupimo bendrovę, išskyrus pirmuosius trejus metus nuo pensijų kaupimo sutarties sudarymo. Administravimo išlaidų, susijusių su perėjimu iš vienos bendrovės į kitą, atlyginimo tvarką reglamentuoja Draudimo ir Pensijų fondų įstatymai. Pensijų kaupimo sutartis negali būti nutraukta nesudarius sutarties su kita pensijų kaupimo bendrove. Perėjimas neribojamas pensijų kaupimo bendrovės reorganizavimo ir likvidavimo atveju.

4 straipsnis. Pensijų įmoka

1. Pensijų įmokos dydis 2004 metais yra 2,5 procento, 2005 metais – 3,5 procento, 2006 metais – 4,5 procento, nuo 2007 metų – 5,5 procento dalyvių pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

2. Pensijų įmoka yra dalyvio valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifo dalis.

3. Bendrasis valstybinio socialinio draudimo įmokos tarifas šio straipsnio nustatytos pensijų įmokos dydžiu nedidindamas.

5 straipsnis. Kaupiamosios pensijų išmokos

1. Teisę gauti pensijų išmoką iš pensijų kaupimo bendrovių dalyviai įgyja sulaukę senatvės pensijos amžiaus, nustatyto Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymu.

2. Pensijų išmokos, mokamos iš asmens sukaupto pensijų turto, gali būti periodinė pensijų išmoka, anuitetas ar vienkartinė pensijų išmoka. Šių išmokų mokėjimo sąlygas nustato įstatymai. Anuitetus iš asmens sukaupto pensijų turto moka gyvybės draudimo bendrovės.

3. Dalyvis visiškos negalios atveju įstatymų nustatyta tvarka turi teisę pervesti savo asmeninėje pensijų sąskaitoje sukauptą pensijų turtą Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui. Asmeniui, nustatyta tvarka pervedusiam šį pensijų turtą į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, šio Įstatymo 6 straipsnio 1 dalis netaikoma.

4. Jeigu pensijų įmokų kaupimo laikotarpiu dalyvis miršta, asmeninėje pensijų sąskaitoje apskaičiuotos lėšos paveldimos Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

6 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo ir kaupiamųjų pensijų išmokų santykis

1. Dalyviams valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų dydis Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka proporcingai mažinamas, atsižvelgiant į Valstybinio socialinio draudimo fondui įmokėtą valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos dydį. Už laikotarpį, kurį asmuo nebuvo pensijų kaupimo dalyvis, valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis jam nemažinamas.

2. Asmenims, nebuvusiems pensijų kaupimo dalyviais, valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų dydis bei paskirtų valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų dydis nemažinamas.

7 straipsnis. Pensijų kaupimo sistemos administravimas ir priežiūra

1. Valstybinė mokesčių inspekcija administruoja pensijų kaupimo įmokų surinkimą Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

2. Dalyvių įskaitą tvarko ir pensijų įmokas į dalyvių pasirinktas pensijų kaupimo bendroves Vyriausybės nustatyta tvarka perveda Valstybinio socialinio draudimo fondo įstaigos. Pensijų kaupimo bendrovės privalo įstatymų nustatyta tvarka pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo įstaigoms apie sudarytas ir nutrauktas pensijų kaupimo sutartis.

3. Pensijų fondų pensijų kaupimo veiklos valstybinę priežiūrą įstatymų nustatyta tvarka atlieka Vertybinių popierių komisija. Gyvybės draudimo bendrovių pensijų kaupimo veiklos valstybinę priežiūrą įstatymų nustatyta tvarka atlieka Valstybinė draudimo priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos.

4. Atskaitymų iš pensijų turto pensijų kaupimo bendrovės naudai struktūrą ir apribojimus nustato įstatymai.

5. Pensijų kaupimo bendrovių veiklą prižiūrinčios institucijos įstatymų nustatyta tvarka turi teikti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai informaciją apie pensijų kaupimo veiklą.

6. Atliekant pensijų kaupimo bendrovių priežiūrą, šiame straipsnyje nurodytos institucijos turi keistis joms prieinama informacija Vyriausybės nustatyta tvarka.

8 straipsnis. Pensijų kaupimo bendrovių veiklos saugumo užtikrinimo priemonės

1. Pensijų kaupimo bendrovės finansinę veiklą turi kasmet patikrinti audito įmonė.

2. Pensijų kaupimo bendrovė privalo pateikti atitinkamai Vertybinių popierių komisijai ar Valstybinei draudimo priežiūros tarnybai prie Finansų ministerijos ir viešai skelbti savo veiklos ir finansinės būklės ataskaitas šių institucijų nustatyta tvarka.

3. Pensijų kaupimo bendrovė privalo ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus pranešti kiekvienam dalyviui apie jo asmeninėje pensijų sąskaitoje apskaičiuoto pensijų turto dydį. Bendrovė privalo sudaryti sąlygas dalyviui pagal pareikalavimą gauti informaciją apie savo pensijų kaupimo sąskaitos būklę, lėšų investavimo strategiją ir pagal ją gautą investicinę grąžą bei bendrovės finansinės veiklos audito išvadas.

4. Pensijų kaupimo bendrovės likvidavimo dėl bankroto atveju kiti bendrovės kreditoriai (ne dalyviai) neturi teisės nukreipti išieškojimo į pensijų turtą.

5. Pensijų kaupimo bendrovė pensijų turtą sudarančias pinigines lėšas ir vertybinius popierius privalo saugoti įstatymų nustatyta tvarka.

6. Pensijų turtas gali būti investuojamas tik laikantis įstatymų nustatytų diversifikavimo reikalavimų bei investavimo apribojimų, kuriais siekiama sumažinti investicijų rizikingumą ir užtikrinti jų likvidumą.

7. Pensijų kaupimo bendrovė, investuodama pensijų kaupimo įmokas, turi laikytis šių investicijų santykinio pajamingumo reikalavimų, kurie yra nustatyti pagal įstatymus.

8. Kiekviena pensijų kaupimo bendrovė privalo formuoti garantijų rezervą santykiniam pajamingumui užtikrinti. Rezervo dydį, jo sudarymo tvarką ir investavimo apribojimus nustato įstatymai.

9 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų trūkumo finansavimas

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų trūkumas, atsiradęs dėl šio Įstatymo įgyvendinimo, gali būti finansuojamas Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo nustatyta tvarka iš lėšų, gautų pardavus valstybės turtą, taip pat valstybės biudžeto lėšų ir kitų finansavimo šaltinių. Šie asignavimai Valstybinio socialinio draudimo fondui nustatomi kasmet tvirtinant Valstybinio socialinio draudimo fondo ir valstybės biudžetus.

10 straipsnis. Baigiamosios nuostatos

1. Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 d.
2. Pensijų įmokos apskaičiuojamos ir pervedamos į dalyvių pasirinktas pensijų kaupimo bendroves nuo 2004 m. sausio 1 d.
3. Vyriausybė iki 2003 m. gegužės 1 d. parengia ir pateikia Seimui su šiuo Įstatymu susijusių įstatymų pakeitimus bei įstatymą, reglamentuojantį valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS